

Hospodářská soutěž v EU

IV. Prosazování soutěžního práva

Michal Petr

I. Prosazování soutěžního práva

- **Veřejné prosazování (*public enforcement*)**
  - soutěžním orgánem (Komise, NCA)
  - z úřední povinnosti
  - rozsáhlé vyšetřovací pravomoci
  - Tresty
  - Připravovaná harmonizace – Směrnice „ECN+“
- **Soukromé prosazování (*private enforcement*)**
  - civilní soudy
  - v soukromém zájmu – na základě žaloby
- **Trestní prosazování (národní trestní právo)**

II. ECN a její fungování

ECN sdružuje 27 NCA a Komisi

- alokace případů – nalezení „dobře umístěného“ orgánu (viz)
- konzistentní rozhodování – „dohled“ Komise (viz)
- provádění vyšetřovacích úkonů a předávání důkazů
- spolupráce na budování společné „soutěžní kultury“
- Směrnice 2019/1/EU *ECN+*

ad „Dobře umístěný“ orgán

Komise

- Případy „3 +“
- Zásadní právní otázky

NCA

- Materiální vztah k jurisdikci
- Schopnost prokázat porušení
- Schopnost zastavit porušování

ad „Dobře umístěný“ orgán

„Dobře“, nikoliv „nejlépe“ umístěný orgán – problém paralelních řízení a *ne bis in idem*

- Více NCA (Komise) „vedle“ sebe
- Více NCA (Komise) „po“ sobě

ad „kontrola“ Komise

- Povinnost NCA informovat Komisi 30 dní před vydáním rozhodnutí
- Možnost Komise „odebrat“ případ NCA
- Stát má Komisi informovat a soudních rozhodnutích

III. Vyšetřování v rámci ECN

- Unijní právo stanoví jen vyšetřovací oprávnění Komise
- Možnost dožádání
- Důkaz provedený v jednom státě lze bez dalšího použít jako důkaz ve státě jiném
- Základem neohlášené šetření na místě (*dawn raid*)

ad Vyšetřovací oprávnění

Komise

- provádí šetření sama (za asistence NCA), nebo
- pověří NCA provedením šetření

NCA

- provádí vlastní šetření
- asistuje při šetření Komise (včetně eg. policie)
- musí provést šetření na dožádání Komise
- může provést šetření na dožádání jiného NCA

Šetření na místě

- Šetření v obchodních i jiných než obchodních prostorách
- Komise, ÚOHS obdobně
  - **Vstupovat** do všech prostorů, na pozemky a do dopravních prostředků podniků a sdružení podniků
  - **Kontrolovat** účetní knihy a ostatní obchodní záznamy bez ohledu na to, v jaké formě jsou uloženy
  - **Kopírovat** nebo získávat v jakékoli formě kopie nebo výpisy z těchto knih nebo záznamů
  - **Pečetit** kterékoli podnikatelské prostory a účetní knihy nebo záznamy v rozsahu nezbytném pro kontrolu
  - **Klást otázky** týkající se předmětu a účelu kontroly

Písenná žádost o informace

- Zákaz sebeobviňování
- Povinnost zodpovědět „faktické“ otázky
- Právo nevypovídat?

IV. Řízení komise

- Neformální „prověřovací“ fáze
- Zahájení „formálního“ řízení (*dawn raid*)
- Sdělení výhrad (S. O.)
- Rozhodnutí

Rozhodnutí Komise

- Absence důvodu k zásahu
- Odložení věci – neprokázání
- Shledání porušení soutěžního práva
  - Pokuta
  - Opatření k nápravě (strukturální, behaviorální)
- Specifické formy rozhodnutí
  - Závazky – náprava situace bez deklarace protiprávnosti
  - Narovnání (u kartelů) – snížení pokuty po přiznání se
- Znovu *ne bis in idem*: další řízení po rozhodnutí Komise?

Sankce

- Pokud rozhoduje ÚOHS: § 22a ZOHS
- Pokud rozhoduje Komise: čl. 23 Nařízení 1/2003
- Za porušení soutěžního práva je možné uložit pokutu až do výše **10 % ročního obratu** příslušného soutěžitele

V. Program leniency

Východiska

- Kartelové dohody mají mimořádně negativní dopad na hospodářskou soutěž
- Při jejich odhalení hrozí jejich účastníkům značné sankce
- Dohody jsou maximálně utajovány
- Program *leniency* dává účastníkům dohody možnost vyhnout se úplně nebo částečně postihu za účast na ní

Prameny

- ÚOHS: § 22ba ZOHS
- Komise: Oznámení EK ÚV C 298, 8.12.2006, s. 17

Leniency I.A: imunita za „dawn raid“

Podmínky pro prvního žadatele

- Informace potřebné pro šetření na místě
  - fungování kartelu
  - „*targeted inspection*“: včetně eg. polohy kanceláří
- Úřad tyto informace neměl

Leniency I.B: imunita za „prokázání“

Podmínky pro prvního žadatele

- Informace potřebné pro prokázání dohody
- Úřad tyto informace neměl
- Neposkytnuta imunita dle I.A

Leniency II: snížení pokuty

Podmínky pro žadatele

- Informace představující *významnou přidanou hodnotu (significant added value)*
- V případě žadatele ne-přítěžující

ad Leniency II: rozsah

- 1. žadatel: 30 – 50 %
- 2. žadatel: 20 – 50 %
- další žadatelé: do 20 %

Souhrnné žádosti –Leniency I.A

- Pokud Komise „dobře umístěna“: dopad 3+
- Žádost ke Komisi
- Obsah:
  - základní identifikace kartelu, účastníků a trhu
  - ve kterých státech důkazy, kde podána žádost
- Potvrzení o přijetí
- Možnost žádat dodatečné informace

VI. Soukromé prosazování

- **Veřejné prosazování specializované a účinné, ale omezené**
  - Kapacitou – nutná „prioritizace“
  - „Řešeními“ – jen tresty a opatření k nápravě, resp. závazky, ne soukromoprávní nároky
- Možnost obrátit se na civilní soud tyto problémy řeší
  - V některých jurisdikcích velmi časté (eg. 90 % USA),
  - V jiných prakticky neexistuje (eg. ČR)

Nároky ze soukromé prosazování

- Jako „štít“ i „meč“
- V ČR základem ObčZ
  - Předběžné opatření (OSŘ)
  - Neplatnost právního jednání
  - Zdržení se
  - Náhrada škody
  - Bezdůvodné obohacení, přiměřené zadostiučinění

Přístup k soukromému prosazování v EU

- Základem rozsudek SD EU C-453/99 *Courage v. Crehan*: nárok na náhradu škody
- 2004 *Ashurst Study*: „*astonishing diversity and total underdevelopment*“
- 2005 *Zelená kniha* o náhradě škody
- 2008 *Bílá kniha* o náhradě škody
- 2013 návrh směrnice o náhradě škody (přijata 2014, implementována 2016/2017)

Vztah veřejného a soukromého prosazování

Tentýž případ může být řešen před soudem i soutěžním úřadem současně

- Žaloby „follow-on“
- Žaloby „stand alone“

- Problém „přednosti“ řízení a závaznosti rozhodnutí
- Problém přenosu důkazů
  - A ochrany leniency (a narovnání)

Nová pravidla soukromého prosazování

Směrnice 2014/104/EU

Implementována do z. č. 262/2017 Sb. (ZNŠHS)

- Extrémně nejednoznačná úprava
- Znamená nová právní úprava skutečnou změnu?
- Mírné usnadnění žalob, důslednější ochrana řízení ÚOHS?

Směrnice 2014/104/EU

o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie o hospodářské soutěži

- **Působnost**

- Jen náhrada škody
- Jen čl. 101 a 102 SFEU (a paralelně aplikované národní právo)

- **Obsah**

- Škoda a její plná kompenzace (včetně solidární odpovědnosti, „přenesení navýšení cen“)
- „Zpřístupnění důkazů“
- Promlčecí lhůty
- Účinky rozhodnutí soutěžních úřadů
- Smírné řešení sporu

Směrnice 2014/104/EU

Další aktivity Komise

- **„Kolektivní žaloby“**
  - Doporučení Komise ze dne 11. 6. 2013 o společných zásadách pro prostředky kolektivní právní ochrany týkající se zdržení se jednání a náhrady škody v členských státech v souvislosti s porušením práv přiznaných právem Unie
  - Implementovat zásady do 26. 7. 2015
  - 2018: návrh směrnice o kolektivních žalobách spotřebitelů
- **Kvantifikace škody**
  - Sdělení Komise ze dne 13. 6. 2013 o určení výše škody v žalobách o náhradu škody při porušení článku 101 nebo 102 Smlouvy o fungování Evropské unie
  - Příprava „Praktického průvodce“
- Prostor pro širší implementaci

Směrnice implementována do samostatného zákona

- Zákon č. 262/2017 Sb., o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže a o změně zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže), ve znění pozdějších předpisů (zákon o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže)
- Drobná úprava ÚOHS (nahlížení do spisu)
- Jen dohody a zneužití dominance; i čistě „národní“ praktiky
- Jen náhrada škody
- Řízení při souběhu nároků?

ZNŠHS – základní přehled

- Soudy: první stupeň KS
- Promlčecí lhůty: zřetelné prodloužení
- Škoda
  - Nemožnost moderace
  - Domněnka existence škody u kartelů
  - Nepřímé distribuční vztahy: domněnka „přenesení navýšení“ (*passing-on*)
- Solidární odpovědnost
  - Nemožnost limitace soudem
  - Výhody za „správné“ chování: program leniency, SME, CDR
- Předchozí rozhodnutí
  - Závaznost rozhodnutí ÚOHS a Komise
  - „Skoro“ závaznost rozhodnutí jiných NSÚ
  - Závaznost předchozích rozhodnutí civilních soudů?
- „Zpřístupnění důkazů“

VII. Trestní prosazování

- Pouze národní právo
- Osobní odpovědnost „motivuje“
- V ČR rozlišována trestní odpovědnost FO a PO
- Nízké povědomí o trestnosti

„Kartel“

§ 248 Porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže

- kdo v rozporu s jiným právním předpisem na ochranu hospodářské soutěže se svým konkurentem uzavře dohodu o určení ceny, dohodu o rozdělení trhu nebo jinou dohodu narušující hospodářskou soutěž*
- Jen PO*

ad „Kartel“

§ 248a

trestní odpovědnost za trestný čin porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže podle § 248 odst. 2 alinea první zaniká, jestliže pachatel splní podmínky podle jiného právního předpisu na ochranu hospodářské soutěže pro upuštění od uložení pokuty nebo pro snížení pokuty za účast na dohodě o určení ceny, dohodě o rozdělení trhu nebo jiné dohodě narušující hospodářskou soutěž se svým konkurentem.

Dohody související se zakázkami (bid rigging)

§ 256 Zjednání výhody při zadání veřejné zakázky (...)

Kdo v souvislosti se zadáním veřejné zakázky (...) v úmyslu způsobit jinému škodu nebo opatřit sobě nebo jinému prospěch zjedná některému dodavateli, soutěžiteli nebo účastníku dražby přednost nebo výhodnější podmínky na úkor jiných dodavatelů nebo soutěžitelů,

ad Dohody související se zakázkami (bid rigging)

§ 257 Pletichy při zadání veřejné zakázky (...)

Kdo se dopustí pletich v souvislosti se zadáním veřejné zakázky (...) tím, že

a) lští nebo pohružkou násilí nebo jiné těžké újmy přiměje jiného, aby se zdržel účasti v zadávacím řízení (...),

b) jinému poskytne, nabídne nebo slíbí majetkový nebo jiný prospěch za to, že se zdrží účasti v zadávacím řízení (...),

c) žádá nebo přijme majetkový nebo jiný prospěch za to, že se zdrží účasti v zadávacím řízení (...), nebo

d) na základě dohody s jiným zájemcem nebo uchazečem vyvíjí činnost směřující k zadání veřejné zakázky za nepřiměřeně vysokou nebo jinak nevýhodnou cenu

Děkuji Vám za pozornost ...

Michal PETR

michal.petr@upol.cz